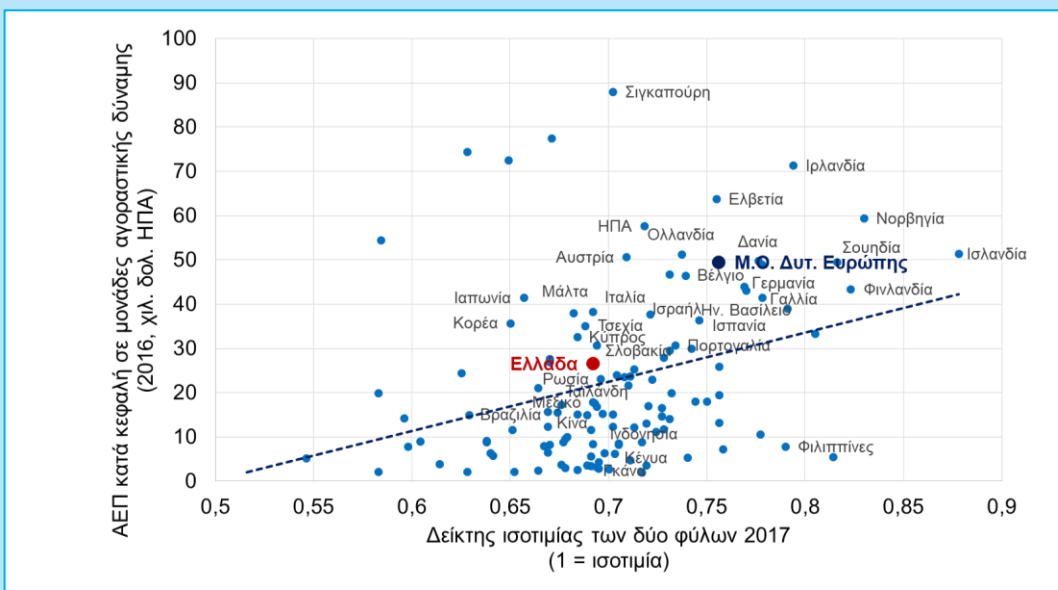

Η ισοτιμία γυναικών και ανδρών κάνει καλό και στην οικονομία και στην κοινωνία!

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

- Διεθνώς, το χάσμα ευκαιριών και εισοδήματος μεταξύ των δύο φύλων μικραίνει διαχρονικά, αν και θα πάρει δεκαετίες η εξάλειψη του φαινομένου σε κάποιο σημαντικό βαθμό. Αυτό είναι αποτέλεσμα της προόδου που σημειώνεται στο πεδίο της συμμετοχής των γυναικών στην εκπαίδευση και την πολιτική, αν και στο πεδίο της οικονομίας, η πρόοδος που σημειώθηκε έχει αρχίσει να αντιστρέφεται τα τελευταία χρόνια, ενώ στο πεδίο της υγείας, σημειώνεται μια ελαφρά χειροτέρευση που επηρεάζεται, όμως, μεσοσταθμικά από Κίνα και Ινδία. Στη Δυτική Ευρώπη, τα τελευταία 10 χρόνια, σημειώθηκε βελτίωση σε όλα τα πεδία, με την εξαίρεση της υγείας όπου σε 15 (συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας) από τις 20 χώρες που εξετάζονται, υπήρξε χειροτέρευση του σχετικού δείκτη. Αυτό συναρτάται, κυρίως, με την χειροτέρευση στον δείκτη προσδόκιμου ζωής με πλήρη υγεία κατά τη γέννηση, που, σε ορισμένες χώρες, μειώνεται πιο γρήγορα στις γυναίκες απ' ό,τι στους άνδρες, ή σε άλλες χώρες, δεν αυξάνει τόσο γρήγορα στις γυναίκες όσο στους άνδρες καθώς η αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στον εργασιακό στίβο φαίνεται να συνυπάρχει με αρνητικές επιδράσεις στην υγεία τους, αντισταθμίζοντας σε κάποιο μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό τη θετική συνεισφορά και στα δύο φύλα των τεχνολογικών εξελίξεων στην ιατρική επιστήμη. Στην Ελλάδα, οι γυναίκες έχουν καλύψει το 69,2% (75,6% στη Δυτική Ευρώπη) της απόστασης μέχρι την πλήρη ισοτιμία ανδρών και γυναικών (4η από το τέλος), με ποσοστά κάλυψης 67% (70,6% στη Δυτική Ευρώπη) στην οικονομία (7η από το τέλος), 99,1% (99,6% στη Δυτική Ευρώπη) στην εκπαίδευση (3η από το τέλος), 97,3% (97,2% στη Δυτική Ευρώπη) στην υγεία (11η από το τέλος) και 13,6% (34,9% στη Δυτική Ευρώπη) στην πολιτική (2η από το τέλος) αντιστοίχως. Χωρίς να υποβαθμίζεται η σημασία της συμμετοχής στην πολιτική, η συνολική βαθμολογία προκύπτει ως απλός αριθμητικός μέσος των βαθμολογιών στα 4 επιμέρους πεδία, και, ως εκ τούτου, επηρεάζεται υπερβολικά από τη χαμηλή βαθμολογία που αφορά στη συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική, γεγονός που κατατάσσει την Ελλάδα κάτω από το επίπεδο 18 χωρών των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης. Σε κάθε περίπτωση, η σχετικά χαμηλή θέση της Ελλάδας στη συνολική κατάταξη οφείλεται κυρίως, στη χαμηλή συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό της χώρας (59,6% για τις γυναίκες και 76,5% για τους άνδρες με τα αντίστοιχα ποσοστά στη Δυτική Ευρώπη να διαμορφώνονται σε 70,2% και 80,2%), και στη συγκέντρωση των εργαζόμενων γυναικών σε κλάδους και δεξιότητες με σχετικά χαμηλότερες αμοιβές από ό,τι σε κλάδους και δεξιότητες όπου είναι μεγαλύτερη η συγκέντρωση των εργαζόμενων ανδρών. Η επιθυμητή ισοτιμία μεταξύ ανδρών και γυναικών μπορεί να επιδιωχθεί, με πολιτικές, πρώτον, που ελαφρύνουν τον βαρύ ρόλο που παίζουν οι γυναίκες στην ανατροφή των παιδιών και τη φροντίδα των γονέων (επαρκείς κοινωνικές δομές, φορολογικά κίνητρα κ.ο.κ.), έτσι ώστε να αυξηθεί η συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας, και, δεύτερον, που εστιάζουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων στις θετικές επιστήμες στην εκπαίδευση των γυναικών και την προσέλκυσή τους σε κλάδους με μεγάλη συγκέντρωση ανδρών (κίνητρα σε επιχειρήσεις, προγράμματα δια βίου μάθησης, μη άσκηση διακριτικής μεταχείρισης στη βάση σεξιστικών αντιλήψεων κατά την πρόσληψη, κ.ο.κ.). Είναι καιρός να αναγνωρισθεί και στην πράξη ότι οι γυναίκες έχουν τις ίδιες ικανότητες με τους άνδρες και οι δυνατότητές τους πρέπει να αξιοποιούνται, λαμβάνοντας πάντα υπόψη το σημαντικό τους ρόλο στη δημιουργία και τη συνολική της οικογένειας.
- Το 2017, οι καθαρές προσλήψεις διαμορφώθηκαν σε 143,5 χιλ. (+5,3%), εκ των οποίων 112 χιλ. (+2,1%) σε κλάδους πλην του τουρισμού, αντανάκλωντας την ισχυροποίηση της ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας. Το ποσοστό των νέων προσλήψεων μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2016 και 2015 στο 57,4% έναντι 43% τον Δεκέμβριο του 2014. Παράλληλα, η αυξημένη ζήτηση στην αγορά αντικατοπτρίζεται στην άνοδο του δείκτη τιμών καταναλωτή κατά +1,1% το 2017 συνολικά (+0,3% χωρίς την επίπτωση των έμμεσων φόρων – μεταφορές, ποτά, καπνό κλπ), έπειτα από 4 έτη αποπληθωρισμού. Την ίδια ώρα, ακόμα και η οικοδομική δραστηριότητα παρουσιάζει σημάδια ανάκαμψης (+23,4% στον όγκο που αντιστοιχεί στις νέες άδειες το διάστημα Ιαν – Οκτ 2017), έπειτα από 9 έτη πτώσης. Η εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού διασφάλισε την επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος άνω του αναθεωρημένου στόχου, παρά τη υστέρηση των εσόδων προ επιστροφών και των εσόδων του ΠΔΕ, λόγω της συγκράτησης πρωτογενών δαπανών, των δαπανών του ΠΔΕ και της μείωσης των καταπτώσεων εγγυήσεων από τα υψηλά επίπεδα του 2016.

Ισοτιμία των δύο φύλων: Για ακόμη καλύτερες μέρες!

Σχέση ΑΕΠ κατά κεφαλή και δείκτη ισοτιμίας των φύλων
(World Economic Forum, *The Global Gender Gap Report 2017*, World Bank, 2016)

Σημ.: Ο μέσος όρος Δυτικής Ευρώπης περιλαμβάνει τις εξής 20 χώρες: Ισλανδία, Νορβηγία, Φινλανδία, Ιρλανδία, Σουηδία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ην. Βασίλειο, Ισπανία, Ολλανδία, Ελβετία, Βέλγιο, Πορτογαλία, Ιταλία, Αυστρία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Ελλάδα και Κύπρο.

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Με την ευγενική χορηγία:

Μιχάλης Μασουράκης

Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr

T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος

Senior Advisor

E: mmitsopoulos@sev.org.gr

T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας

Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr

T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

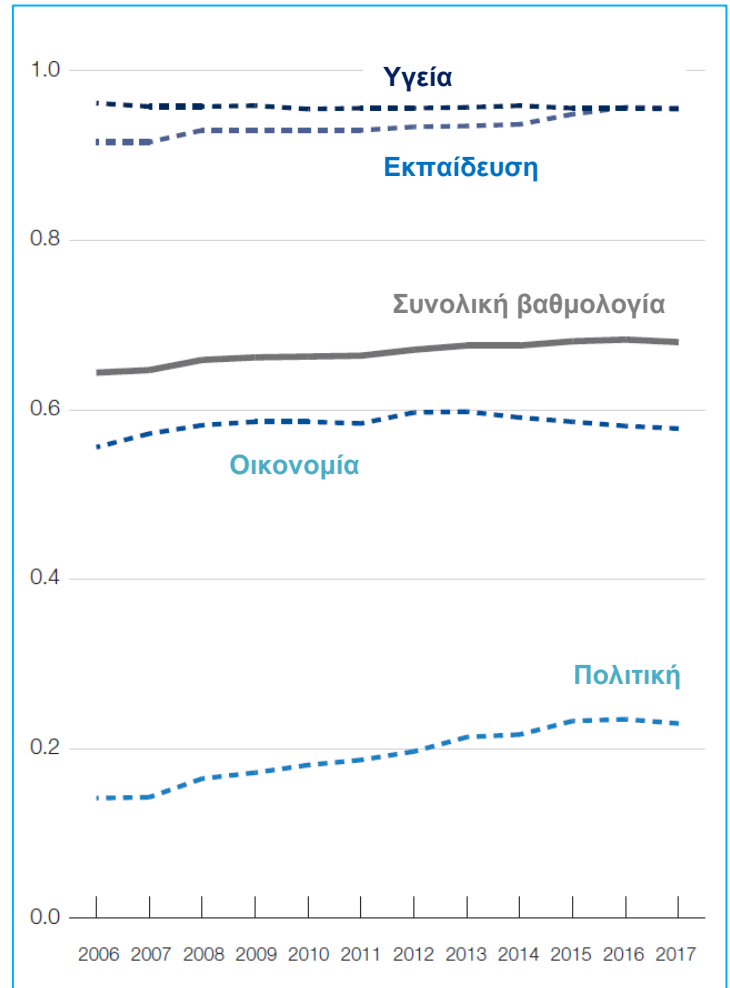
Το χάσμα των δύο φύλων στην Ελλάδα

Μετρώντας το χάσμα ευκαιριών και εισοδήματος μεταξύ των δύο φύλων, στην έκθεση [The Global Gender Gap Report 2017](#), του World Economic Forum, χρησιμοποιούνται συνθετικοί δείκτες που αποτυπώνουν τέσσερις πτυχές υστέρησης των γυναικών προς την ισοτιμία των δύο φύλων: την συμμετοχή στην οικονομική διαδικασία και τις ευκαιρίες, εκπαιδευτικά επιτεύγματα, την υγεία και την επιβίωση, και την πολιτική παρουσία/δύναμη των γυναικών. Το χάσμα μεταξύ των δύο φύλων διεθνώς διαμορφώνεται το 2017 στο 68%, έναντι 66% το 2006 (δηλαδή οι γυναίκες έχουν καλύψει το 68% και υπολείπονται κατά 32%, του επιπέδου που απολαμβάνουν οι άνδρες, Δ01). Η Ελλάδα, με 69,2% το 2017, έναντι 65,4% το 2006, βρίσκεται πάνω από τον διεθνή μέσο όρο, αλλά, ταυτόχρονα, βρίσκεται, μαζί με την Ιταλία στις τελευταίες θέσεις στη Δυτική Ευρώπη, με την εξαίρεση της Κύπρου και της Μάλτας που βρίσκονται σε ακόμη χαμηλότερη θέση.

Σημειώνεται ότι στην Ελλάδα, ο γενικός δείκτης ισοτιμίας των δύο φύλων υποχώρησε στα πρώτα χρόνια της κρίσης (Δ02), ένδειξη ότι οι γυναίκες επλήγησαν περισσότερο από τους άνδρες, αν και έκτοτε ακολουθεί ανοδική πορεία, κυρίως λόγω της αύξησης της συμμετοχής των γυναικών στον ενεργό πληθυσμό σε μία προσπάθεια αντιστάθμισης της μείωσης του οικογενειακού εισοδήματος.

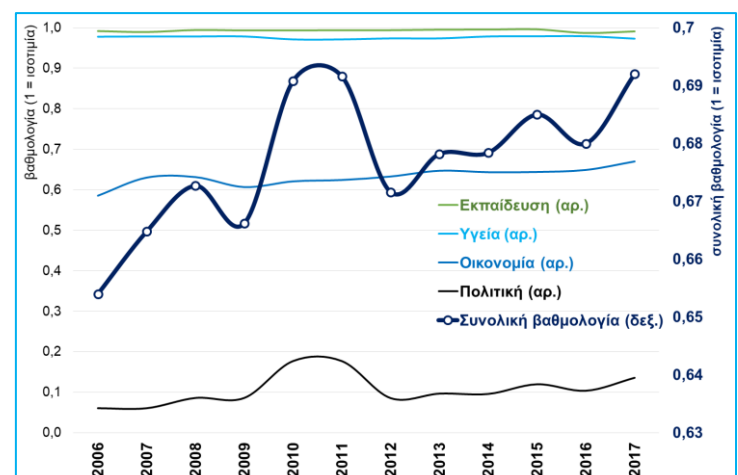
Σημειώνεται ότι υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ επιπέδου ευημερίας (όπως μετρείται από το ΑΕΠ κατά κεφαλή) και της κάλυψης από τις γυναίκες της διαφοράς μεταξύ των δύο φύλων (διάγραμμα μπροστινής σελίδας). Αυτό σημαίνει ότι μεγαλύτερα επίπεδα ευημερίας μπορούν να παραχθούν, εάν κλείσει ακόμη περισσότερο το χάσμα που υπάρχει μεταξύ ανδρών και γυναικών. Προς αυτή την κατεύθυνση απαιτείται αφενός να αυξηθεί η συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγική διαδικασία και αφετέρου οι γυναίκες, μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος, να αποκτήσουν δεξιότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, που θα ισχυροποιήσουν

Δ01: Εξέλιξη των βασικών δεικτών ισοτιμίας των δύο φύλων σε παγκόσμιο επίπεδο (*World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2017*)

Σημ.: Μέσος όρος 106 χωρών που περιλαμβάνονται σε όλες τις εκθέσεις για την ισοτιμία των δύο φύλων του World Economic Forum από το 2006 έως το 2017

Δ02: Εξέλιξη των βασικών δεικτών ισοτιμίας των δύο φύλων στην Ελλάδα (*World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2017*)

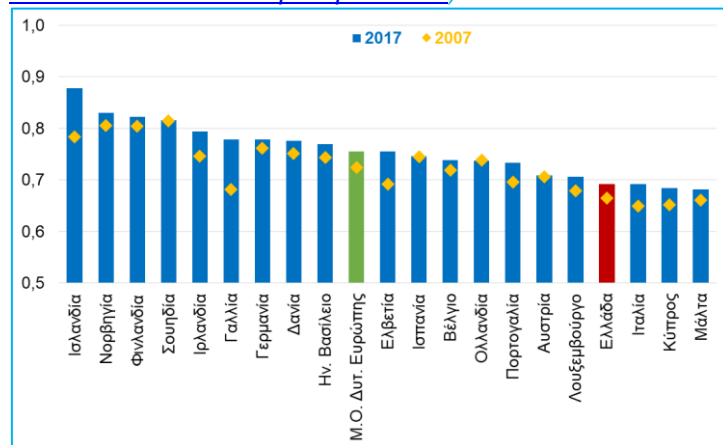
ταυτόχρονα την παρουσία τους σε θέσεις πολιτικής/οικονομικής ηγεσίας. Πολλές μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις, ήδη, εντάσσουν σταδιακά στην πολιτική τους στόχους για την επίτευξη ισοτιμίας ανδρών και γυναικών στο δυναμικό τους, μέσω καινοτόμων πολιτικών μητρότητας και ειδικών προγραμμάτων (mentoring, δίκτυο γυναικών κ.α.) για την υποστήριξη των γυναικών, ενώ μερικές έχουν και χρονικούς στόχους για την εξίσωση του αριθμού ανδρών και γυναικών στο δυναμικό τους.

Μεγαλύτερα επίπεδα ευημερίας μπορούν να παραχθούν, εάν κλείσει ακόμη περισσότερο το χάσμα που υπάρχει μεταξύ ανδρών και γυναικών. Προς αυτή την κατεύθυνση απαιτείται αφενός να αυξηθεί η συμμετοχή των γυναικών στην παραγωγική διαδικασία και αφετέρου οι γυναίκες, μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος, να αποκτήσουν δεξιότητες υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, που θα ισχυροποιήσουν ταυτόχρονα την παρουσία τους σε θέσεις πολιτικής/οικονομικής ηγεσίας.

Ειδικότερα, όσον αφορά στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, ο γενικός δείκτης ισοτιμίας των γυναικών (Δ03) δείχνει μια βελτίωση την τελευταία δεκαετία (2007-2017) στο μέσο όρο της Δυτικής Ευρώπης. Στους ειδικότερους δείκτες ανισότητας, στο πεδίο της συμμετοχής των γυναικών στη οικονομική δραστηριότητα, η Ελλάδα με 67% το 2017 είναι κάτω από τον μέσο όρο της Δυτικής Ευρώπης (70,6%), αλλά πάνω από χώρες όπως η Αυστρία, η Ισπανία και η Ολλανδία, και, βεβαίως, η Ιταλία, ενώ η κατάσταση έχει βελτιωθεί την τελευταία δεκαετία (2007-2017) παρά την οικονομική κρίση, φαινόμενο που παρατηρείται σε όλη τη Δυτική Ευρώπη με εξαίρεση τη Δανία και την Ολλανδία (Δ04). Στο πεδίο της εκπαίδευσης, η Ελλάδα με 99,1% το 2017 βρίσκεται

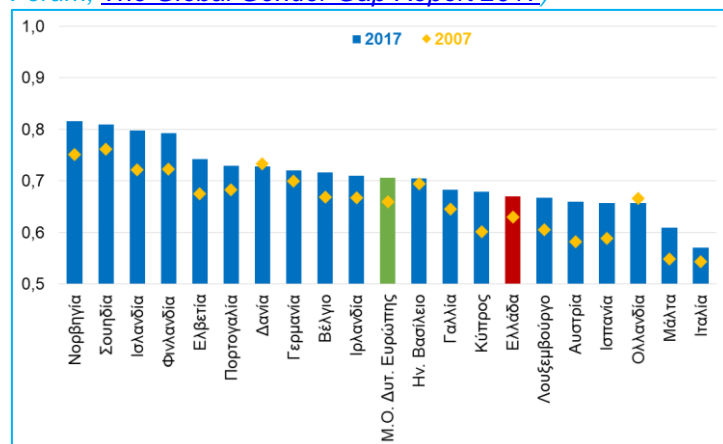
ελαφρώς χαμηλότερα από τις χώρες της Μεσογείου (Ιταλία,

Δ03: Γενικός δείκτης ισοτιμίας των δύο φύλων στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης (*World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2017*)

(1 = ισοτιμία)

Δ04: Δείκτης ισοτιμίας των δύο φύλων στην οικονομία στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης (*World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2017*)

(1 = ισοτιμία)

Ισπανία, Πορτογαλία) και ελαφρώς υψηλότερα από την Αυστρία και τη Γερμανία που κατατάσσονται τελευταίες, ενώ την τελευταία δεκαετία παρατηρείται γενική βελτίωση του μέσου όρου στη Δυτική Ευρώπη, αν και σε όλες τις χώρες δεν φαίνεται να υπάρχει σημαντική διαφορά μεταξύ των επιδόσεων στην εκπαίδευση των δύο φύλων (Δ05). Στο πεδίο των επιδόσεων στην υγεία, η Ελλάδα με 97,3% το 2017 κατατάσσεται πάνω από το μέσο όρο της Δυτικής Ευρώπης (97,2%) αλλά κάτω από τις χώρες της Μεσογείου, με τον μέσο όρο στη Δυτική Ευρώπη να έχει υποχωρήσει την τελευταία δεκαετία, και την υποχώρηση στην Ελλάδα να είναι μια από τις

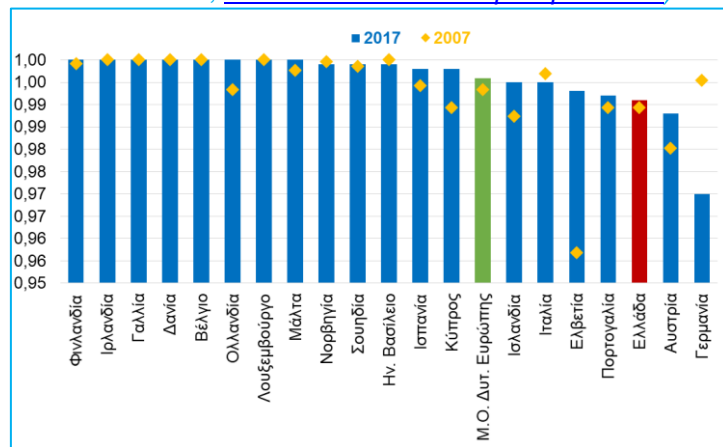

μεγαλύτερες στην Ευρώπη (Δ06). Τέλος, στο πεδίο της συμμετοχής στην πολιτική, η Ελλάδα με 13,6% βρίσκεται στην προτελευταία θέση στη Δυτική Ευρώπη (πάνω από την Κύπρο), με το μέσο όρο στη Δυτική Ευρώπη, και την Ελλάδα, να έχουν βελτιωθεί την τελευταία δεκαετία, με την εξαίρεση της Σουηδίας, Ισπανίας και Αυστρίας, και με τη χαμηλή σχετικώς βαθμολογία στο πεδίο αυτό να φέρνει την Ελλάδα, αλλά και πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες, σε χαμηλότερα επίπεδα στην γενικότερη κατάταξη ισοτιμίας των δύο φύλων (Δ07).

Ταυτόχρονα, υπάρχουν 12 χώρες στην Αφρική, 9 χώρες στην νοτιοανατολική Ασία, 18 χώρες στη Λατινική Αμερική, και 18 χώρες στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη που έχουν υψηλότερη βαθμολογία από την Ελλάδα. Η Ελλάδα έχει περίπου την ίδια βαθμολογία με την Γκάνα και την Κένυα στην Αφρική, το Μεξικό και τη Βραζιλία στην Λατινική Αμερική, την Ρωσία, την Τσεχία και τη Σλοβακία στην Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη, και την Ινδονησία, την Ταϊλάνδη και τις Φιλιππίνες στη νοτιοανατολική Ασία. Τέλος, η Ελλάδα έχει υψηλότερη βαθμολογία από όλες τις χώρες της Μέσης Ανατολής, συμπεριλαμβανομένης της Τουρκίας, με την εξαίρεση του Ισραήλ, καθώς και χώρες όπως η Κίνα, η Ιαπωνία και η Κορέα όπου παρεισφρύνουν, όμως, μεγάλες πολιτισμικές διαφορές.

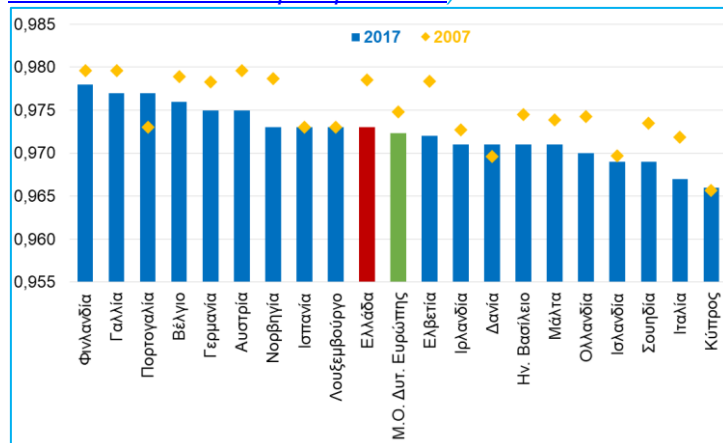
Όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών στην οικονομική δραστηριότητα και τις επαγγελματικές ευκαιρίες, η Ελλάδα συγκεντρώνει σχετικά χαμηλή βαθμολογία (67%) έναντι του μέσου όρου της Δυτικής Ευρώπης (70,6%). Αυτό είναι αποτέλεσμα, κυρίως, της μειωμένης συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, λόγω της δυσκολίας της ταυτόχρονης ανατροφής των παιδιών, και της φροντίδας των ηλικιωμένων ατόμων στην οικογένεια, χωρίς και την παροχή επαρκών και σχετικά οικονομικών υπηρεσιών βρεφονηπιακών σταθμών και γηροκομείων.

Δ05: Δείκτης ισοτιμίας των δύο φύλων στην εκπαίδευση στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης (World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2017)

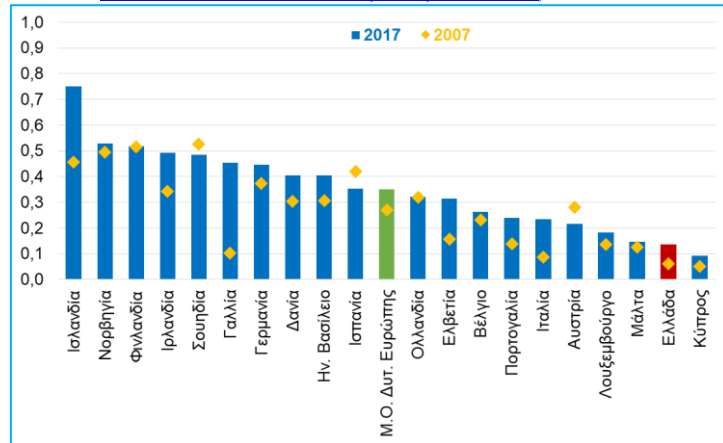
(1 = ισοτιμία)

Δ06: Δείκτης ισοτιμίας των δύο φύλων στην υγεία στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης (World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2017)

(1 = ισοτιμία)

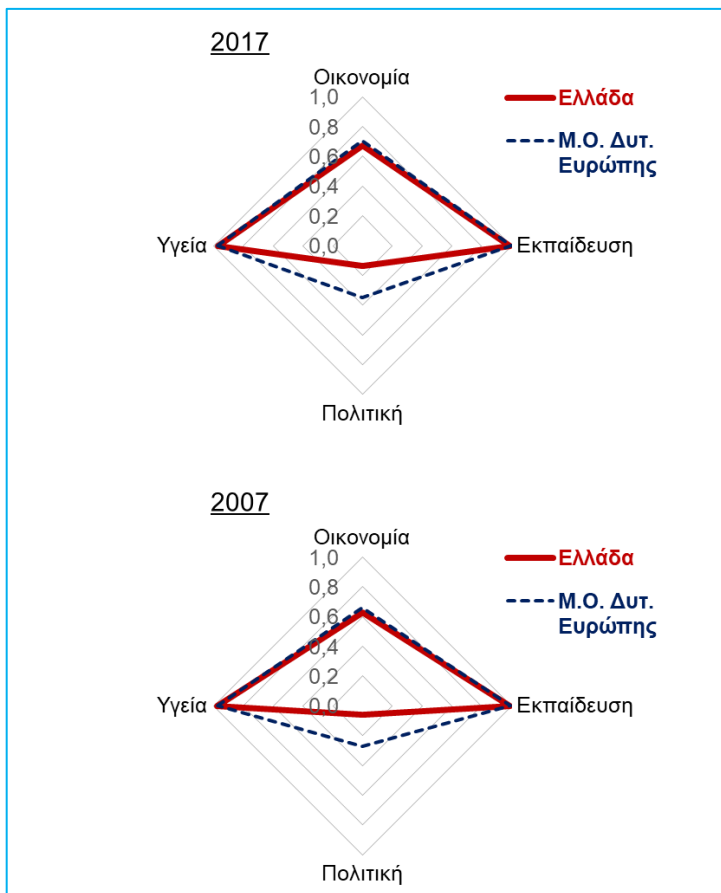
Δ07: Δείκτης ισοτιμίας των δύο φύλων στην πολιτική στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης (World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2017)

(1 = ισοτιμία)

Δ08: Δείκτης ισοτιμίας των δύο φύλων στην Ελλάδα και στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης (*World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2017*)

Σύμφωνα με την έκθεση για την αξιοποίηση του ανθρώπινου κεφαλαίου σε κάθε χώρα, που καταρτίζει το World Economic Forum, που αναφέρεται χονδρικά στο βαθμό που μια χώρα αναπτύσσει και χρησιμοποιεί με επιτυχία το πλήρες εύρος των δυνατοτήτων του ανθρώπινου κεφαλαίου του πληθυσμού της, η Ελλάδα έχει βαθμολογία 64,68% (με 100% στην περίπτωση πλήρους αξιοποίησης του ανθρώπινου κεφαλαίου), έναντι 71% μέσου όρου στη Δυτική Ευρώπη και 77% στην πρωταθλήτρια Νορβηγία.

Έτσι, όσον αφορά τη συμμετοχή των γυναικών στην οικονομική δραστηριότητα και τις επαγγελματικές ευκαιρίες, η Ελλάδα συγκεντρώνει σχετικά χαμηλή βαθμολογία (67%) έναντι του μέσου όρου της Δυτικής Ευρώπης (70,6%). Δηλαδή, οι γυναίκες στην Ελλάδα συμμετέχουν μόνο κατά 2/3 περίπου σε ό,τι συνιστά την ανδρική εμπειρία από την αξιοποίηση των

δυνατοτήτων τους στην αγορά. Αυτό είναι αποτέλεσμα, κυρίως, της μειωμένης συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, λόγω της δυσκολίας της ταυτόχρονης ανατροφής των παιδιών, και της φροντίδας των ηλικιωμένων ατόμων στην οικογένεια, χωρίς και την παροχή επαρκών και σχετικά οικονομικών υπηρεσιών βρεφονηπιακών σταθμών και γηροκομείων. Επιπροσθέτως, η ανισότητα των γυναικών οφείλεται εν πολλοίς και στις χαμηλότερες αμοιβές των δεξιοτήτων που αποκτούν μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά και της διακριτικής μεταχείρισης που ενδεχομένως υφίστανται πολλές φορές στην αγορά εργασίας σε μια ανδροκρατούμενη κοινωνία, παρά την νομική απαγόρευση προς αυτή την κατεύθυνση. Συγκεκριμένα, μόνο το 59,6% των γυναικών συμμετέχει στην αγορά εργασίας, όταν το αντίστοιχο ποσοστό στους άνδρες είναι 76,5% (70,2% και 80,2% αντιστοίχως στη Δυτική Ευρώπη). Το 24,6% των γυναικών που εργάζονται απασχολούνται σε δουλειές μερικής απασχόλησης, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους άνδρες είναι 13,7% (39,3% και 21,1% αντιστοίχως στη Δυτική Ευρώπη). Το ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες είναι 28,1%, ενώ στους άνδρες 19,9% (8,8% και 8,4% αντιστοίχως στη Δυτική Ευρώπη). Τα αποθαρρημένα άτομα που, ενώ είναι διαθέσιμα για δουλειά, δεν αναζητούν εργασία, ως ποσοστό του οικονομικά ανενεργού πληθυσμού, ανέρχονται στην Ελλάδα σε 0,6% ή 28 χιλιάδες άτομα, εκ των οποίων το 71% είναι γυναίκες. Και στις γυναίκες και τους άνδρες, οι νέοι που δεν δουλεύουν και δεν σπουδάζουν, ανέρχονται σε 17% περίπου (9,7% στην Δυτική Ευρώπη). Οι γυναίκες που βοηθούν σε οικογενειακές επιχειρήσεις ανέρχονται στο 5,8% του γυναικείου εργατικού δυναμικού, ενώ στους άνδρες το αντίστοιχο ποσοστό είναι 2,6%. Οι αυτοαπασχολούμενες γυναίκες (χωρίς προσωπικό) αντιστοιχούν στο 18,7% του γυναικείου εργατικού δυναμικού, ενώ στους άνδρες το αντίστοιχο ποσοστό είναι 25,7%. Τέλος, μόνο το 9% των μελών διοικητικών συμβουλίων εισηγμένων επιχειρήσεων είναι γυναίκες (25,5% στη Δυτική Ευρώπη), ενώ οι γυναίκες εργοδότες ανέρχονται στο 2,6% του γυναικείου εργατικού δυναμικού, ενώ άνδρες εργοδότες στο 5,8% του ανδρικού εργατικού δυναμικού. Αντιθέτως, στο επίπεδο των επαγγελματιών (professionals) και των

εργαζομένων σε τεχνικές δουλειές, το ποσοστό των γυναικών ανέρχεται σε 51%, υπερτερώντας των ανδρών, αν και στο προσωπικό που απασχολείται με έρευνα και ανάπτυξη δύο στους τρεις είναι άνδρες.

Παρόλο που δεν είναι προφανές, οι γυναίκες πληρώνονται μόνο στο 64% των αμοιβών των ανδρών για την ίδια εργασία (66% στη Δυτική Ευρώπη), στη βάση απαντήσεων στελεχών επιχειρήσεων κατά πόσον για παρόμοια δουλειά οι αμοιβές των γυναικών είναι ίσες με αυτές των ανδρών. Ο μέσος μηνιαίος μισθός των γυναικών (χωρίς τις εργοδοτικές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης), με στοιχεία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, υπολογίζεται σε €807 και των ανδρών σε €932. Με άλλους υπολογισμούς, και για λόγους διεθνών συγκρίσεων, και λαμβάνοντας υπόψη το ΑΕΠ κατά κεφαλή, τη συμμετοχή των ανδρών και γυναικών στο εργατικό δυναμικό, και τους σχετικούς μισθούς των δύο φύλων, εκτιμάται ότι, σε σταθερές τιμές 2011 σε USD και αφού γίνει προσαρμογή για τη διαφορά της αγοραστικής δύναμης μεταξύ των διάφορων χωρών (PPP ή Purchasing Power Parity), το μέσο εισόδημα των γυναικών διαμορφώνεται ετησίως στο 66% εκείνου των ανδρών (USD 21315/USD 32422), λόγω, μεταξύ άλλων, της σχετικά χαμηλότερης συμμετοχής των γυναικών στο εργατικό δυναμικό και της μεγαλύτερης συγκέντρωσης των γυναικών σε χαμηλότερα αμειβόμενες εργασίες.

Η ανισότητα των γυναικών οφείλεται εν πολλοίς και στις χαμηλότερες αμοιβές των δεξιοτήτων που αποκτούν μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά και της διακριτικής μεταχείρισης που ενδεχομένως υφίστανται πολλές φορές στην αγορά εργασίας σε μια ανδροκρατούμενη κοινωνία, παρά την νομική απαγόρευση προς αυτή την κατεύθυνση.

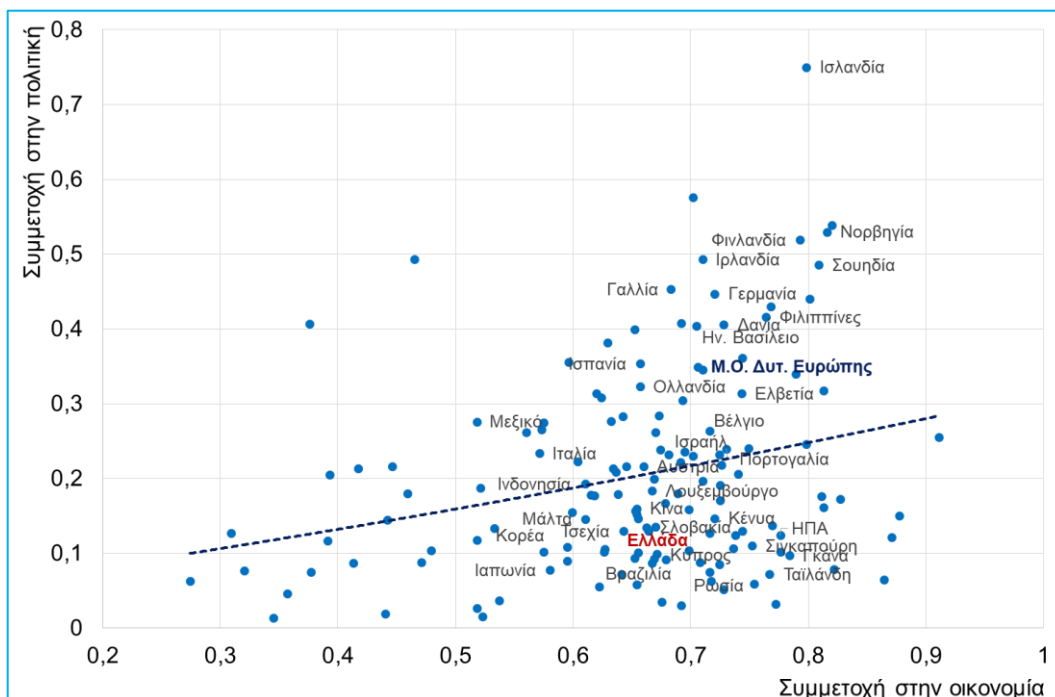
Παρόλο που δεν είναι προφανές, οι γυναίκες πληρώνονται μόνο στο 64% των αμοιβών των ανδρών για την ίδια εργασία (66% στη Δυτική Ευρώπη), στη βάση απαντήσεων στελεχών επιχειρήσεων κατά πόσον για παρόμοια δουλειά οι αμοιβές των γυναικών είναι ίσες με αυτές των ανδρών.

Όσον αφορά στις εκπαιδευτικές επιδόσεις, σημειώνεται ότι το επίπεδο του αλφαριθμητισμού, στα άτομα 15 ετών και άνω, είναι 96,2% στις γυναίκες και 98,1% στους άνδρες (98,2% στις γυναίκες και 98,5% στους άνδρες στη Δυτική Ευρώπη). Στα παιδιά σε ηλικίες πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, που είναι εγγεγραμμένα σε μονάδες πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 96,0% είναι κορίτσια και το 96,6% αγόρια, ενώ από αυτά που είναι σε ηλικία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και είναι εγγεγραμμένα σε μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, το 94,5% είναι κορίτσια και το 95,6% είναι αγόρια. Τέλος, το ποσοστό των αποφοίτων της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της τελευταίας πενταετίας που είναι εγγεγραμμένα σε μονάδες τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανέρχεται σε 113,7% στις γυναίκες και 114% στους άνδρες, αν και τα στοιχεία αυτά επηρεάζονται από τις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα όσον αφορά στη στρατιωτική θητεία και την εκπαίδευση στο εξωτερικό. Πάντως, το 4% των κοριτσιών και το 3,4% των αγοριών σε ηλικία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης δεν πηγαίνουν σχολείο. Στις παραγωγικές ηλικίες 25-54 ετών, το 98,4% των γυναικών έναντι του 98,5% των ανδρών (99,2% και για τα δύο φύλα στη Δυτική Ευρώπη) έχουν ολοκληρώσει την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το 85,4% των γυναικών έναντι του 83,3% των ανδρών τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και, το 29,2% των γυναικών έναντι του 23,7% των ανδρών την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Παρατηρείται, δηλαδή, μια ελαφρά υπεροχή των γυναικών στο εκπαιδευτικό επίπεδο έναντι των ανδρών στις πιο παραγωγικές

ηλικίες που δεν αντανακλάται στην αγορά εργασίας. Όσον αφορά, ειδικότερα, στους κλάδους σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που επιλέγουν τα δύο φύλα, παρατηρείται (Πίνακες Δ12 και Δ13) ότι πάνω από τις μισές γυναίκες (55,6%) σπουδάζουν καλές τέχνες και κλασικές σπουδές (14,4% των γυναικών έναντι 7,2% των ανδρών), γίνονται εκπαιδευτικοί (13% των γυναικών έναντι 5,5% των ανδρών), γίνονται γιατροί, νοσοκόμες, κοινωνικοί λειτουργοί, κλπ. (13,6% των γυναικών έναντι 7,2% των ανδρών) και σπουδάζουν κοινωνικές επιστήμες, δημοσιογραφία και δημόσιες σχέσεις (14,6% των γυναικών έναντι 10,1% των ανδρών). Αντιστοίχως, σχεδόν οι μισοί άνδρες (48,8%) σπουδάζουν μηχανικοί (29,2% των ανδρών έναντι 10,1% των γυναικών), πληροφορική (6,7% των ανδρών έναντι 2,7% των γυναικών) και φυσικές επιστήμες, μαθηματικά και στατιστική (8,3% των ανδρών έναντι 6,7% των γυναικών). Τέλος, το 19,9% των γυναικών και το 19,4% των ανδρών σπουδάζουν διοίκηση επιχειρήσεων και νομικά. Οι άνδρες, τέλος, υπερέχουν στα διδακτορικά (το 0,7% των ανδρών και το 0,3% των γυναικών αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης κατέχουν διδακτορικό τίτλο σπουδών), και στον αριθμό των χρηστών του internet (το 69,3% των ανδρών και το 64,5% των γυναικών χρησιμοποίησαν internet τον τελευταίο τρίμηνο όταν έγινε η μέτρηση).

Στην κατοχή θέσεων πολιτικής ηγεσίας, οι γυναίκες στην Ελλάδα υστερούν, επίσης, των ανδρών. Συγκεκριμένα, στα 100 άτομα με υψηλά διοικητικά/διαχειριστικά καθήκοντα (πολιτικό προσωπικό, ανώτερα στελέχη και διευθυντές, μόνο το 25,5% είναι γυναίκες. Ειδικότερα, από τα 300 μέλη του Ελληνικού Κοινοβουλίου μόνο το 18,3% (55 βουλευτές) είναι γυναίκες (έναντι 32,9% στη Δυτική Ευρώπη), ενώ από το σύνολο των υπουργών της ελληνικής κυβέρνησης μόνο το 21,1% είναι γυναίκες (έναντι 31% στη Δυτική Ευρώπη). Επίσης, τα τελευταία 50 χρόνια δεν έχει υπάρξει γυναίκα πρόεδρος ή πρωθυπουργός στην Ελλάδα, με τη γνωστή εξαίρεση μιας υπηρεσιακής πρωθυπουργού. Στο διάγραμμα Δ09, εμφανίζεται η θετική συσχέτιση μεταξύ ανισότητας των γυναικών στο πεδίο της πολιτικής ηγεσίας και στο πεδίο της συμμετοχής στην οικονομική δραστηριότητα και τις ευκαιρίες, που ενδεχομένως να σημαίνει ότι για να μειωθεί η ανισότητα των δύο φύλων, περισσότερες γυναίκες πρέπει να βρίσκονται σε θέσεις άσκησης πολιτικής εξουσίας ώστε να εξουδετερώνεται, εκεί όπου υπάρχει, η ανδρική μεροληψία στην αντιμετώπιση των γυναικών.

Δ09: Σχέση ισοτιμίας των φύλων στην πολιτική και στην οικονομία (*World Economic Forum, The Global Gender Gap Report 2017*)

(1 = ισοτιμία)

Όσον αφορά σε δημογραφικά στοιχεία, στους 100 άνδρες αντιστοιχούν 97 γυναίκες. Οι γυναίκες κατά μέσο όρο παντρεύονται στα 29,2 τους χρόνια και οι άνδρες νυμφεύονται στα 32,8 τους χρόνια. Το 14,5% των γυναικών και το 4,8% των ανδρών, παντρεύονται/νυμφεύονται πριν τα 25 τους χρόνια. Ο μέσος αριθμός τέκνων ανά γυναίκα είναι 1,31. Τα άτομα ηλικίας 15-64 ετών είναι 3 φορές περισσότερα των ατόμων 65 ετών και άνω (3,7 φορές περισσότερα στη Δυτική Ευρώπη), ενώ το συνολικό ποσοστό εξάρτησης (οι κάτω των 15 και άνω των 65 ως ποσοστό του πληθυσμού μεταξύ 15-64 ετών) ανέρχεται σε 53% (53,1% στη Δυτική Ευρώπη). Επίσης, η μητρική και η πατρική άδεια λόγω γέννησης τέκνου ανέρχεται σε 119 ημέρες για τη γυναίκα και 2 ημέρες για τον άνδρα, κατά τη διάρκεια της οποίας καταβάλλεται το 100% του μισθού.

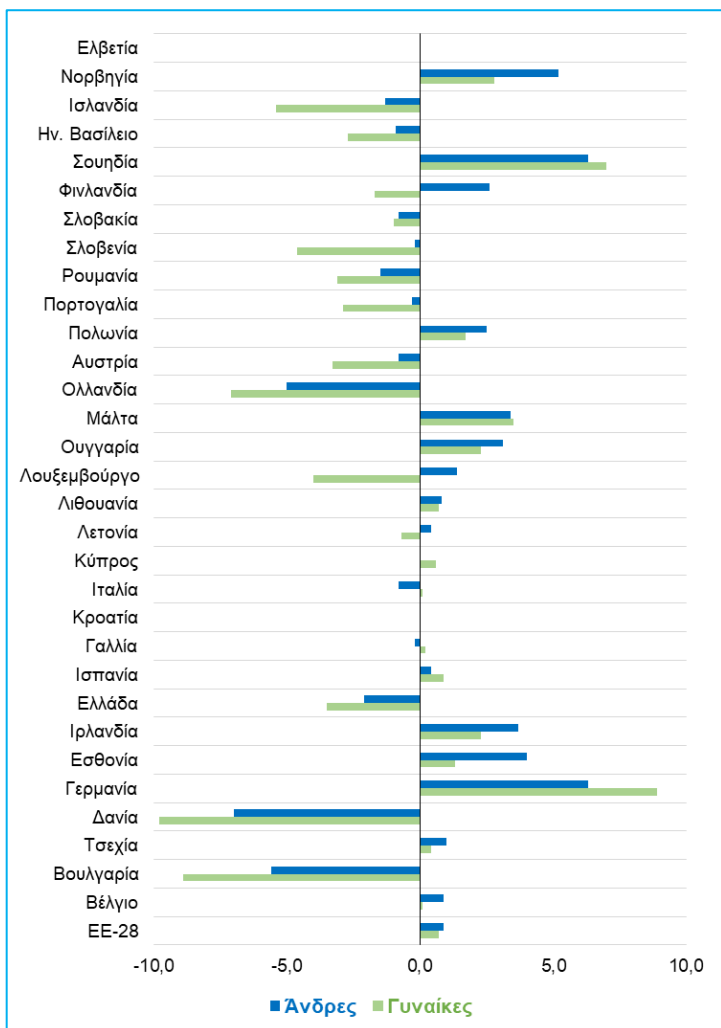
Υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ ανισότητας των γυναικών στο πεδίο της πολιτικής ηγεσίας και στο πεδίο της συμμετοχής στην οικονομική δραστηριότητα και τις ευκαιρίες, που ενδεχομένως να σημαίνει ότι για να μειωθεί η ανισότητα των δύο φύλων, περισσότερες γυναίκες πρέπει να βρίσκονται σε θέσεις άσκησης πολιτικής εξουσίας ώστε να εξουδετερώνεται, εκεί όπου υπάρχει, η ανδρική μεροληψία στην αντιμετώπιση των γυναικών.

Όσον αφορά στους δείκτες θνησιμότητας των δύο φύλων, οι άρρενες εν γένει έχουν υψηλότερους συντελεστές θνησιμότητας. Κατ' αρχάς, τρεις γυναίκες χάνουν τη ζωή τους ανά 100 χιλιάδες γεννήσεις ζώντων βρεφών. Σήμερα, γεννιούνται 94 κορίτσια για κάθε 100 αγόρια, ενώ, βιολογικά, οι γεννήσεις κοριτσιών πρέπει να είναι στο 94,4% των γεννήσεων αγοριών. Επίσης, ανά 1 εκατ. παιδιά κάτω από την ηλικία των 5 ετών, οι θάνατοι από όλες τις αιτίες στα

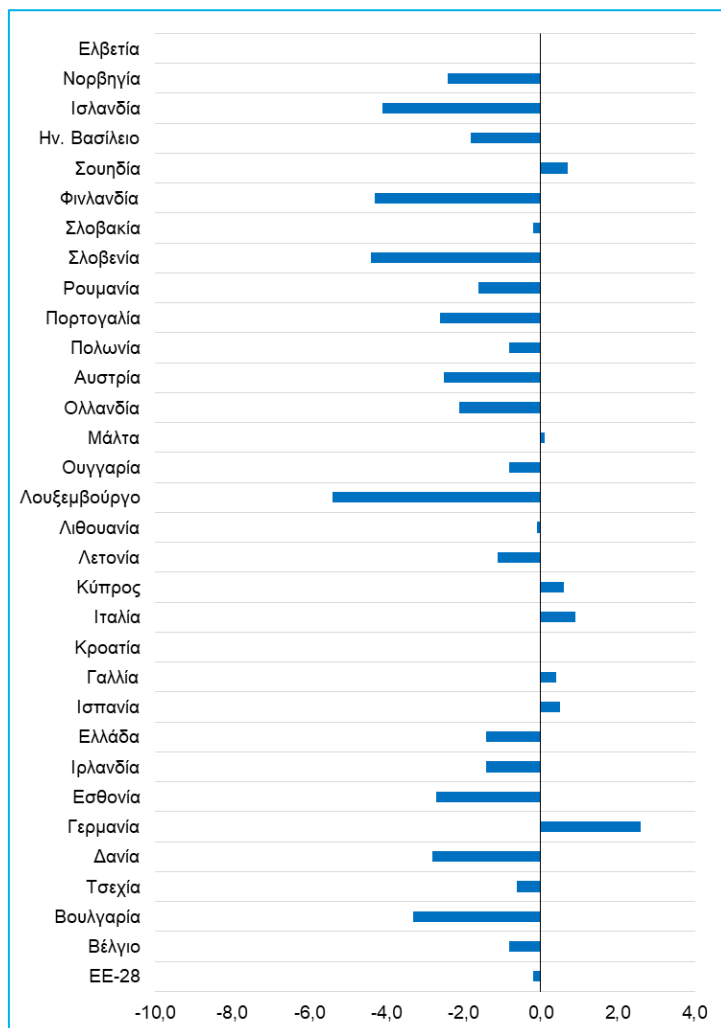
κορίτσια ανέρχονται σε 2 και στα αγόρια σε 3. Ανά 1 εκατ. άτομα του ίδιου φύλου, οι θάνατοι από συνήθειες, μη μεταδοτικές ασθένειες ανέρχονται σε 551 στις γυναίκες και 580 στους άνδρες, οι θάνατοι από μολυσματικές και παρασιτικές ασθένειες (συμπεριλαμβανομένων της φυματίωσης, του HIV/AIDS και άλλων σεξουαλικά μεταδιδόμενων ασθενειών, της μηνιγγίτιδας, της εγκεφαλίτιδας, της ηπατίτιδας, κλπ.) σε 2 στις γυναίκες και 4 στους άνδρες, οι θάνατοι από ατυχήματα σε 8 στις γυναίκες και 18 στους άνδρες, και, οι θάνατοι από βίαιες και εγκληματικές ενέργειες, καθώς και αυτοκτονίες, σε 1 στις γυναίκες και 5 στους άνδρες. Τέλος, το ποσοστό των γυναικών που κάποια στιγμή στη ζωή τους έχουν υποστεί σωματική και/ή σεξουαλική βία από το σύζυγο ή τον σύντροφό τους ανέρχεται σε 19%. Δεν υπάρχουν αντίστοιχα στοιχεία για σεξουαλική παρενόχληση γυναικών από άνδρες ή για βίαιη συμπεριφορά γυναικών προς άνδρες.

Δ10: Διαφορά σε έτη του προσδόκιμου ζωής με πλήρη υγεία μεταξύ 2015 και 2007 (Eurostat, 2015)

Δ11: Διαφορά γυναικών - ανδρών της μεταβολής σε έτη του προσδόκιμου ζωής με πλήρη υγεία (Eurostat, 2015)

Όσον αφορά, τέλος, στα χρόνια που αναμένεται να ζήσουν με πλήρη υγεία, οι γυναίκες ζουν 73,6 χρόνια, και οι άνδρες 70,2 χρόνια (73,2 χρόνια για γυναίκες και 70,5 χρόνια για άνδρες στη Δυτική Ευρώπη). Στην Ελλάδα, το προσδόκιμο ζωής με πλήρη υγεία έχει υποχωρήσει την τελευταία δεκαετία, περισσότερο στις γυναίκες απ' ό,τι στους άνδρες. Από στοιχεία της Eurostat (Δ10 και Δ11) προκύπτει ότι σε πολλές χώρες το προσδόκιμο ζωής με πλήρη υγεία των γυναικών έχει μειωθεί περισσότερο εκείνου των ανδρών, ενώ εκεί που έχει αυξηθεί, το προσδόκιμο ζωής με πλήρη υγεία των ανδρών έχει αυξηθεί ακόμα περισσότερο, έτσι ώστε το χάσμα μεταξύ των δύο φύλων να έχει διερευνηθεί, με την εξαίρεση της Σουηδίας, Κύπρου, Ιταλίας, Γαλλίας και Ισπανίας,

όπου το χάσμα έχει μειωθεί. Στην ουσία, τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν ότι όπως κλείνει σταδιακά το οικονομικό/πολιτικό χάσμα μεταξύ των δύο φύλων και περισσότερες γυναίκες εκτίθενται στο εργασιακό περιβάλλον, και ανταγωνίζονται επί ίσοις όροις με τους άνδρες στο επαγγελματικό περιβάλλον, ασκείται αρνητική επίδραση στην υγεία τους, επιβραδύνοντας την αύξηση του προσδόκιμου ζωής τους με πλήρη υγεία λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων στην ιατρική επιστήμη.

Δ12: Βασικοί δείκτες ισοτιμίας των δύο φύλων για την Ελλάδα
(World Economic Forum, [The Global Gender Gap Report 2017](#))

	Κατάταξη (144 χώρες)	Βαθμολογία / Τιμή	Μέσος Όρος (144 χώρες)	Γυναίκες	Άνδρες	Γυναίκες / Άνδρες
Ευκαιρίες στην οικονομία	73	0,670	0,585			
Συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό	80	0,779	0,667	59,6	76,5	0,78
Ισότητα μισθών για παρόμοια εργασία (στοιχεία από Executive Opinion Survey)	72	0,636	0,634			0,64
Εκτιμώμενο εισόδημα (σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, σε δολ. ΗΠΑ, σταθερές τιμές 2011)	48	0,657	0,509	21.315	32.422	0,66
Ανώτατα στελέχη και διευθυντές (στις επιχειρήσεις, την κυβέρνηση και τους οργανισμούς)	86	0,342	0,320	25,5	74,5	0,34
Επαγγελματίες και τεχνικοί	1	1,000	0,758	50,8	49,2	1,03
Εκπαίδευση	76	0,991	0,953			
Ποσοστό αλφαριθμητισμού (ανάγνωση, γραφή, αριθμητική)	70	0,981	0,883	96,2	98,1	0,98
Εγγεγραμμένοι ανάλογης ηλικίας (ποσοστό) στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση	88	0,994	0,979	96,0	96,6	0,99
Εγγεγραμμένοι ανάλογης ηλικίας (ποσοστό) στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση	104	0,989	0,971	94,5	95,6	0,99
Εγγεγραμμένοι ανάλογης ηλικίας (ποσοστό) στην τριτοβάθμια εκπαίδευση	94	0,997	0,938	113,7	114,0	1,00
Υγεία και επιβίωση	89	0,973	0,956			
Αναλογία ανδρών – γυναικών στη γέννηση	129	0,939	0,920			0,94
Έτη προσδοκώμενης ζωής με πλήρη υγεία (στη γέννηση)	79	1,048	1,037	73,6	70,2	1,05
Πολιτική	88	0,136	0,227			
Βουλευτές κατά φύλο	91	0,224	0,279	18,3	81,7	0,22
Υπουργοί κατά φύλο	65	0,267	0,209	21,1	78,9	0,27
Έτη με γυναίκα στο ανώτατο πολιτειακό αξίωμα τα τελευταία 50 χρόνια	64	0,001	0,200	0,1	49,9	0,00

Δ13: Αναλυτικοί δείκτες ισοτιμίας των δύο φύλων για την Ελλάδα
(World Economic Forum, *The Global Gender Gap Report 2017*)

Συμμετοχή στο εργατικό δυναμικό	Γυναίκες	Άνδρες	Τιμή
Ποσοστό νέων που δεν εργάζονται και δεν σπουδάζουν	17,2	17,1	1,00
Άνεργοι (ποσοστό)	28,1	19,9	1,41
Ποσοστό αποθαρρημένων ατόμων στον μη οικονομικά ενεργό πληθυσμό που είναι διαθέσιμοι, αλλά δεν αναζητούν εργασία	71,0	29,0	2,44
Μερίδιο εργατικού δυναμικού υψηλών προσόντων (πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης)	17,0	15,6	1,09
Ποσοστό μερικής απασχόλησης	24,6	13,7	1,79
Συμβοηθούντα μέλη οικογένειας (ποσοστό στο σύνολο της απασχόλησης)	5,8	2,6	2,25
Αυτοαπασχολούμενοι χωρίς προσωπικό (ποσοστό στο σύνολο της απασχόλησης)	18,7	25,7	0,73

Οικονομική ηγεσία	Γυναίκες	Άνδρες	Τιμή
Νομική κατοχύρωση ισότητας μισθών			Ναι
Ποσοστό στελεχών επιχειρήσεων που θεωρούν εφικτή την ανέλιξη των γυναικών σε ηγετικές θέσεις			0,60
Μέλη διοικητικών συμβουλίων εισηγμένων εταιρειών (μερίδιο)	9,0	91,0	0,10
Ποσοστό εργοδοτών (περιλαμβανομένων αυτοαπασχολούμενων με προσωπικό) στο εργατικό δυναμικό	5,0	2,6	1,94
Προσωπικό Έρευνας και Ανάπτυξης (μερίδιο)	33,8	66,2	0,51

Πρόσβαση σε περιουσιακά στοιχεία	Γυναίκες	Άνδρες	Τιμή
Δικαιούχοι σε τραπεζικό λογαριασμό (ποσοστό)	86,6	88,5	0,98
Πρόσβαση γυναικών σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες			Ναι
Κληρονομικά δικαιώματα για κόρες			Εν μέρει
Δικαιώματα γυναικών για χρήση, έλεγχο και ιδιοκτησία γης			Ναι
Δικαιώματα γυναικών για χρήση, έλεγχο και ιδιοκτησία λοιπών περιουσιακών στοιχείων			Ναι
Μέσες μηνιαίες αμοιβές (€)	807	932	875

Πολιτική ηγεσία	Γυναίκες	Άνδρες	Τιμή
Έτος που οι γυναίκες απέκτησαν δικαίωμα ψήφου			1952
Αριθμός γυναικών σε ανώτατο πολιτειακό αξίωμα			1
Υποχρεωτική ποσόστωση συμμετοχής γυναικών σε κομματικά ψηφοδέλτια κατά τις εθνικές ή τοπικές εκλογές			33
Εθελοντική ποσόστωση συμμετοχής γυναικών στα κόμματα			Ναι

Οικογένεια	Γυναίκες	Άνδρες	Τιμή
Έτη ζωής πριν τον πρώτο γάμο	29,2	32,8	0,89
Ποσοστό έγγαμων μέχρι την ηλικία των 25 ετών	14,5	4,8	3,00
Μέση ηλικία γυναικών κατά τη γέννηση του πρώτου παιδιού			31
Μέσος αριθμός παιδιών ανά γυναίκα			1,31
Ποσοστό δυνητικής υποστήριξης (πληθυσμός ηλικίας 15-64 ετών προς πληθυσμό ηλικίας 65 ετών και άνω)			3
Ποσοστό εξάρτησης (πληθυσμός ηλικίας κάτω των 15 και άνω των 65 ετών προς πληθυσμό ηλικίας 15-64 ετών)			53
Ίσα γονικά δικαιώματα κηδεμονίας παιδιών κατά τον γάμο			Εν μέρει
Ίσα γονικά δικαιώματα κηδεμονίας παιδιών μετά από διαζύγιο			Εν μέρει

Πρόνοια	Γυναίκες	Άνδρες	Τιμή
Διάρκεια γονικής άδειας (ανατροφής) με αποδοχές (ημέρες)			0
Διάρκεια άδειας μητρότητας/πατρότητας (ημέρες)	119,0	2,0	
Ποσοστό καταβαλλόμενου μισθού κατά τη διάρκεια της άδειας μητρότητας/πατρότητας	100,0	100,0	
Πάροχος αποζημίωσης γονικής άδειας (ανατροφής)			-
Πάροχος αποζημίωσης άδειας μητρότητας/πατρότητας	Κράτος	Εργοδότης	
Το κράτος στηρίζει ή παρέχει υπηρεσίες παιδικής φροντίδας			Ναι
Το κράτος παρέχει επίδομα τέκνου			Ναι

Δ13: Αναλυτικοί δείκτες ισοτιμίας των δύο φύλων για την Ελλάδα (συνέχεια)
(World Economic Forum, *The Global Gender Gap Report 2017*)

Εκπαίδευση και δεξιότητες	Γυναίκες	Άνδρες	Τιμή
Παιδιά ηλικίας πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που δεν πηγαίνουν σχολείο (ποσοστό στο σύνολο της ίδιας ηλικίας)	4,0	3,4	1,17
Νέοι ηλικίας λυκείου που δεν πηγαίνουν σχολείο (ποσοστό στο σύνολο της ίδιας ηλικίας)	4,3	4,0	1,09
Απόφοιτοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, ηλικίες 25 ετών και άνω (ποσοστό)	93,7	96,9	0,97
- // - ηλικίες 25-54 ετών (ποσοστό)	98,4	98,5	1,00
- // - ηλικίες 65 ετών και άνω (ποσοστό)	92,1	97,4	0,95
Απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ηλικίες 25 ετών και άνω (ποσοστό)	56,9	59,0	0,96
- // - ηλικίες 25-54 ετών (ποσοστό)	85,4	83,3	1,02
- // - ηλικίες 65 ετών και άνω (ποσοστό)	28,7	43,0	0,67
Απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ηλικίες 25 ετών και άνω (ποσοστό)	22,1	23,8	0,93
- // - ηλικίες 25-54 ετών (ποσοστό)	29,2	23,7	1,23
- // - ηλικίες 65 ετών και άνω (ποσοστό)	7,0	15,0	0,47
Κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος (ως ποσοστό αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης)	0,3	0,7	0,51
Ποσοστό ατόμων που χρησιμοποιούν το internet	64,5	69,3	0,93

Απόφοιτοι κατά τίτλο σπουδών (ποσοστά)	Γυναίκες	Άνδρες	Τιμή
Γεωργία, αλιεία, κτηνοτροφία	3,6	4,6	0,77
Τέχνες και ανθρωπιστικές σπουδές	14,4	7,2	2,01
Διοίκηση επιχειρήσεων και νομικές σπουδές	19,9	19,4	1,03
Εκπαίδευση	13,0	5,5	2,37
Μηχανολογία, μεταποίηση, κατασκευές κλπ	10,1	29,2	0,35
Υγεία και πρόνοια	13,6	7,2	1,90
Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνίας	2,7	6,7	0,40
Φυσικές επιστήμες, μαθηματικά και στατιστική	6,7	8,3	0,81
Υπηρεσίες	1,0	1,8	0,57
Κοινωνικές επιστήμες, δημοσιογραφία και πληροφόρηση	14,6	10,1	1,45

Υγεία	Γυναίκες	Άνδρες	Τιμή
Θνησιμότητα, παιδιά κάτω των 5 ετών, ανά 1 εκατ. θανάτων	2	3	0,83
Θνησιμότητα από μη μεταδοτικές ασθένειες, ανά 1 εκατ. θανάτων	551	580	0,95
Θνησιμότητα από μολυσματικές και παρασιτικές ασθένειες, ανά 1 εκατ. θανάτων	2	4	0,54
Θνησιμότητα από τραυματισμούς από ατύχημα, ανά 1 εκατ. θανάτων	8	18	0,46
Θνησιμότητα από σκόπιμους τραυματισμούς, αυτοκτονίες, ανά 1 εκατ. θανάτων	1	5	0,27
Θνησιμότητα γυναικών κατά τη γέννηση παιδιών, ανά 100 χιλ. γυναίκες			3
Νομοθεσία κατά της ενδοοικογενειακής βίας			Ναι
Περιστατικά βίας λόγω φύλου (ποσοστό γυναικών που έχουν υποστεί σωματική και/ή σεξουαλική βία από σύζυγο ή σύντροφο)			19,0
Νομοθεσία που επιτρέπει την έκτρωση για τη διαφύλαξη της σωματικής υγείας των γυναικών			Ναι

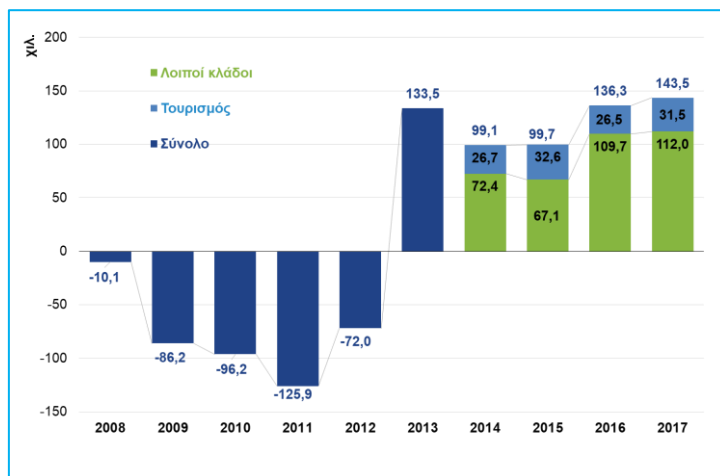
Οικονομικές εξελίξεις

Αγορά εργασίας: Σύμφωνα με τα στοιχεία του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, τον Δεκέμβριο του 2017 οι καθαρές προσλήψεις ανήλθαν σε 15.315, έναντι 11.132 τον Δεκέμβριο του 2014, όντας ο τρίτος κατά σειρά Δεκέμβριος με βελτιωμένες επιδόσεις. Για το 2017 συνολικά το ισοζύγιο καθαρών προσλήψεων διαμορφώθηκε σε 143.545 θέσεις (έναντι 136.260 το 2016 και 99.700 το 2015), καταγράφοντας την καλύτερη επίδοση από το 2001. Από τις θέσεις αυτές οι 31,5 χιλ. περίπου εντοπίζονται στον τουρισμό (έναντι 28,5 χιλ. το 2016, **Δ14**). Έτσι, η αγορά εργασίας το 2017 δείχνει ότι ανέκτησε τη δυναμική της το Νοέμβριο και κυρίως το Δεκέμβριο μετά την υποχώρηση του Οκτωβρίου (**Δ15**).

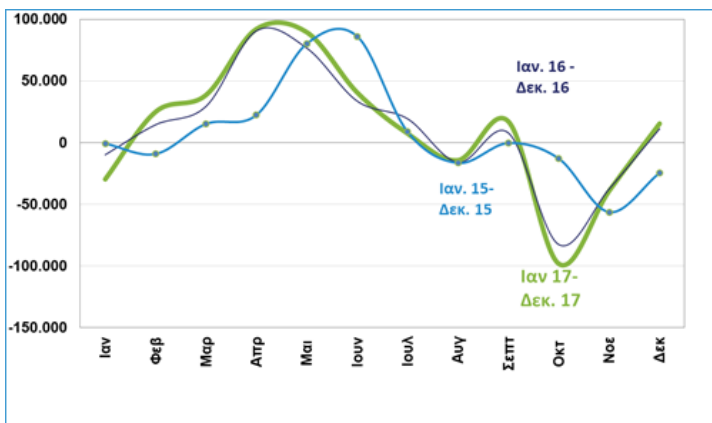
Σημειώνεται ότι σημαντική συμβολή στην καλή επίδοση του Δεκεμβρίου 2017 είχαν οι κλάδοι εστίασης και εμπορίου. Συγκεκριμένα, τον Δεκέμβριο του 2017 υπήρξαν 56.442 αναγγελίες πρόσληψης στις δραστηριότητες εστίασης (49.247 τον Δεκέμβριο του 2016) και 10.157 καθαρές προσλήψεις (6.713 τον Δεκέμβριο του 2016) και αντίστοιχα στο λιανεμπόριο 14.352 αναγγελίες πρόσληψης (12.696 τον Δεκέμβριο του 2016) και 3.353 καθαρές προσλήψεις (2.559 τον Δεκέμβριο του 2016).

Την ίδια ώρα, το ποσοστό των προσλήψεων μερικής και εκ περιτροπής απασχόλησης παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2016 και 2015 στο 57,4%, ενώ είναι αυξημένο σε σύγκριση με τον Δεκέμβριο του 2014 (43%). Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού, οι μερικώς απασχολούμενοι στην Ελλάδα είναι 9,9% του συνόλου των απασχολούμενων (έναντι 20,4% στην ΕΕ-28, στοιχεία 2^{ου} τριμήνου 2017), ενώ εξαιρουμένου του κλάδου Δημόσιας Διοίκησης ανέρχεται σε 11% (έναντι 21% στην ΕΕ-28). Παράλληλα, με βάση στοιχεία του ΙΚΑ το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 30,7% (Μάρτιος 2017). Ως εκ τούτου, αναμένεται ότι θα συνεχιστεί κατά τα επόμενα έτη η υψηλή συμμετοχή της μερικής απασχόλησης στις νέες προσλήψεις.

Δ14: Ισοζύγιο προσλήψεων – αποχωρήσεων, ετήσια στοιχεία (ΕΡΓΑΝΗ, Δεκ. 2017)

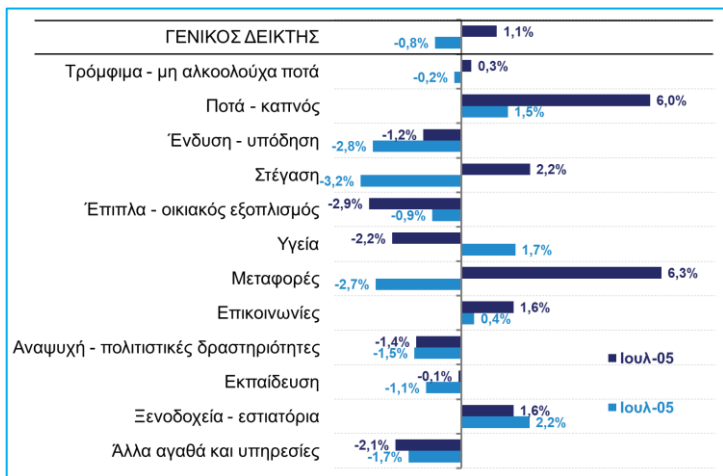
Δ15: Καθαρές προσλήψεις ανά μήνα (ΕΡΓΑΝΗ, Δεκ. 2017)

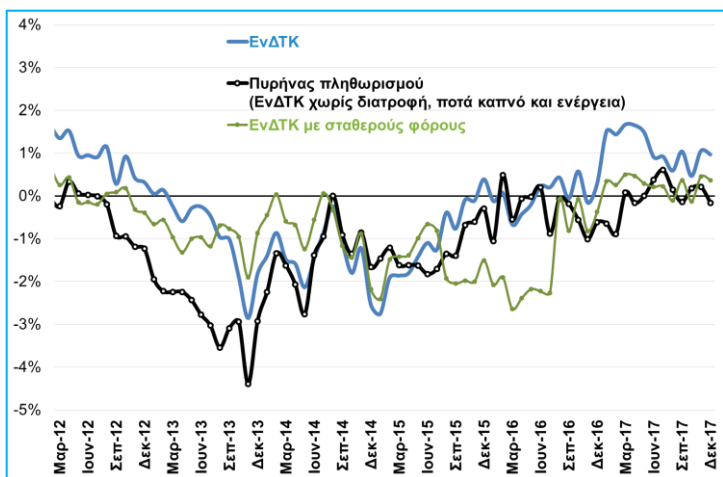
Τιμές: Αύξηση +1,1% σημείωσε ο γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή στο σύνολο του 2017, έπειτα από 4 έτη αποπληθωρισμού. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται αφενός στην αυξημένη ζήτηση στην αγορά και αφετέρου στις αυξήσεις των έμμεσων φόρων, γεγονός το οποίο αποτυπώνεται στη μεγάλη άνοδο τιμών στα ποτά/καπνό (+6%) και στις μεταφορές (+6,3%, **Δ16**), ενώ με σταθερούς φόρους οι τιμές εμφανίζουν άνοδο +0,3% (**Δ17**).

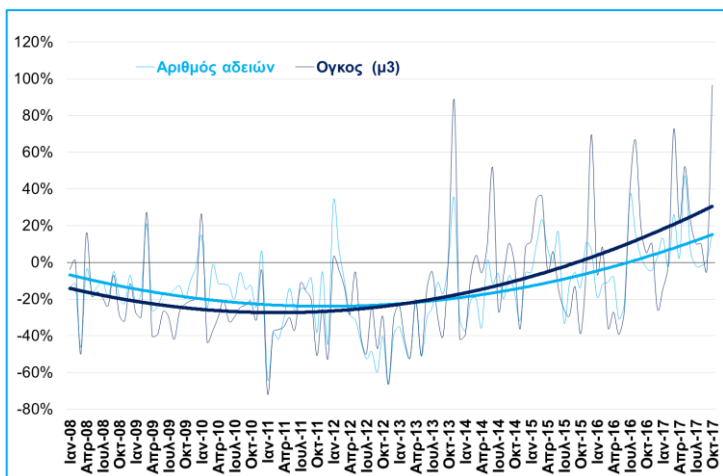
Δ16: Δείκτης τιμών καταναλωτή κατά κατηγορία αγαθών (ΕΛΣΤΑΤ, Δεκ. 2017)

Δ17: Εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή, πυρήνας πληθωρισμού και εναρμονισμένος δείκτης τιμών καταναλωτή με σταθερούς φόρους (ΕΛΣΤΑΤ, Δεκ. 2017)

Δ18: Ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα: αριθμός νέων αδειών και όγκος σε κυβικά μέτρα που αντιστοιχεί (ΕΛΣΤΑΤ, Οκτ. 2017)

Οικοδομική δραστηριότητα: Αύξηση +96,7% σημείωσε τον Οκτώβριο του 2017 ο όγκος που αντιστοιχεί στις νέες άδειες ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας, ενισχύοντας την ανοδική τάση που έχει διαμορφωθεί από τους τελευταίους μήνες του 2013 (Δ18). Συνολικά κατά το διάστημα Ιαν – Οκτ 2017 ο όγκος της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας παρουσιάζει άνοδο +23,4%, με τον αριθμό των νέων αδειών να ανέρχονται σε 11.188 (έναντι 10.186 το αντίστοιχο διάστημα του 2016), που αντιστοιχούν σε 2,3 εκατ. τετραγωνικά μέτρα επιφάνειας (έναντι 1,9 εκατ. το αντίστοιχο διάστημα του 2016) και 10,1 εκατ. κυβικά μέτρα όγκου (έναντι 8,2 εκατ. το αντίστοιχο διάστημα το 2016). Σημειώνεται ότι σε όλες τις περιφέρειες καταγράφονται θετικές μεταβολές, εκτός της Κρήτης, όπου παρατηρείται μείωση -6,4%.

Με βάση τα στοιχεία του 10μήνου του 2017, στο σύνολο του έτους η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα προβλέπεται να εμφανίσει θετική μεταβολή για πρώτη φορά έπειτα από 9 έτη πτώσης. Σημειώνεται ότι στην αυξητική τάση που έχει διαμορφωθεί από το 2013 έχει συμβάλει η άνοδος του τουρισμού, καθώς σημαντικό μέρος των νέων αδειών αφορούν σε ανακαινίσεις σε τουριστικές περιοχές.

Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού: Η εκτέλεση του τακτικού προϋπολογισμού καταγράφει μια αδυναμία των τακτικών εσόδων σε σχέση με το 2016 (€52.9 δισ. αντί του αναθεωρημένου στόχου €52.8 δισ. και €53.14 δισ. το 2016) και σε σχέση με τις προβλέψεις που ΜΠΔΣ (€53.4 δισ.). Πάντως, τα έσοδα κινούνται άνω των προβλέψεων του προϋπολογισμού 2017, που ήταν €51,7 δισ. με την εκτίμηση αυτή όμως να μην συνυπολογίζει τα μέτρα που λήφθηκαν κατά τη διάρκεια του 2017 (πχ ορισμένα μέτρα του 4472/2017 αφορούσαν και το 2017). Σημειώνεται ότι η αφαίρεση των έκτακτων εσόδων όπως μέρισμα ΤτΕ, ANFA/SSMP και κυρίως των εσόδων από τον ΦΠΑ της παραχώρησης των 14 αεροδρομίων (για τα οποία εσφαλμένα έγινε εγγραφή στα έσοδα από ΦΠΑ 129,16 εκατ. κατά τη διάρκεια του 2017 και που στη συνέχεια αντλογίστηκαν με αντίστοιχη επιστροφή και εγγραφή στα έσοδα αποκρατικοποιήσεων, αυξάνοντας όμως τεχνικά τόσο

τα έσοδα από ΦΠΑ λοιπών και επιστροφές φόρων για το 2017) αντανakλούν αυτές τις εξελίξεις, υποχωρώντας στα €51,5 δισ. το 2017 από €51,99 δισ. το 2016 (**Δ19**). Οι μεγάλες επιστροφές φόρων (κυρίως λόγω εκπλήρωσης μνημονιακών υποχρεώσεων, €5.36 δισ. αντί του αναθεωρημένου στόχου €5,58 δισ. και €3.26 δισ. το 2016 και αντίστοιχα μειωμένες στον **Δ19** όπως είναι ορθό με την εγγραφή του ΦΠΑ αεροδρομίων) μερικά μόνο αντισταθμίζονται από τα αυξημένα έσοδα ιδιωτικοποιήσεων (λόγω παραχώρησης των 14 αεροδρομίων) και τα οποία με τη σειρά τους υστερούν και αυτά λίγο των στόχων (€1,3 δισ. αντί του αναθεωρημένου στόχου €1,54 δισ., αλλά σημαντικά αυξημένα από €106 εκατ. το 2016). Σε ότι αφορά τις πρωτογενείς δαπάνες, αυτές χωρίς δαπάνες άμυνας και καταπτώσεις εγγυήσεων συγκρατήθηκαν στα €41.9 δισ. (αντί του αναθεωρημένου στόχου €42,9 δισ. και €42.3 δισ. το 2016) ενώ και οι καταπτώσεις εγγυήσεων υποχώρησαν (καθώς ήταν ιδιαίτερα αυξημένες το 2016 λόγω ειδικά καταπτώσεων δανείων της παλαιάς Ολυμπιακής αλλά και αυξημένων καταπτώσεων εγγυήσεων του ταμείου εγγυοδοσίας μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, του ΤΕΜΠΜΕ, με αποτέλεσμα το 2016 να ανέλθουν σε €1,6 δισ. και το 2017 να υποχωρήσουν στα €713 εκατ.).

Σε ό,τι αφορά την εκτέλεση του προϋπολογισμού δημοσίων επενδύσεων, καταγράφεται η συνηθισμένη αύξηση των δαπανών τους τελευταίους μήνες του έτους αλλά φέτος η αντίστοιχη αύξηση των εσόδων τους τελευταίους μήνες τους έτους, συγκριτικά με άλλα έτη, ήταν αναλογικά πιο αδύναμη. Έτσι, τα έσοδα του ΠΔΕ διαμορφώθηκαν στα €2,5 δισ. αντί του αναθεωρημένου στόχου €3,4 δισ. και €4,2 δισ. το 2016 ενώ την ίδια ώρα οι δαπάνες του ΠΔΕ αυξήθηκαν μεν ραγδαία το Δεκέμβριο, αλλά για το έτος διαμορφώθηκαν χαμηλότερα του στόχου και των περυσινών επιπέδων στα €5,95 δισ. (αντί του στόχου €6,75 δισ. και €6,3 δισ. το 2016) ισοσκελίζοντας έτσι στο μεγαλύτερο της μέρος την επίπτωση της υστέρησης των εσόδων του ΠΔΕ στο πρωτογενές ισοζύγιο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού (η υστέρηση εσόδων του ΠΔΕ σε σχέση με το στόχο ήταν €978 εκατ. και των δαπανών €800 εκατ.).

Σημειώνεται τέλος, ότι η διαμόρφωση του πρωτογενούς αποτελέσματος του κρατικού προϋπολογισμού στα €1,97 δισ. (έναντι €2,78 δισ. το 2016 και αναθεωρημένου στόχου €877 εκατ. αλλά και του αρχικού στόχου στον προϋπολογισμό 2017 €3,8 δισ.) δημιουργεί μια ισχυρή βάση για το πρωτογενές πλεόνασμα σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης, όπου θα αποτυπωθούν και οι εξελίξεις σε επίπεδο ασφαλιστικών ταμείων, και των μέτρων που λήφθηκαν για την αύξηση των εισφορών και τη μείωση των συντάξεων.

Ισοζύγιο κ.π. (*)	Ιανουάριος - Δεκέμβριος					
	2016	2017	Δ %	Στόχος ***	Δ€ με στόχο	Δ % με στόχο
€ εκατ.						
Έσοδα προ επιστροφών φόρου τ.π. (*)	51.989	51.514	-0,9%	51.375	139	0,3%
Επιστροφές φόρων (χωρίς ΦΠΑ αεροδρομίων)	3.263	5.064	55,2%	5.281	-217	-4,1%
Έσοδα ΠΔΕ	4.178	2.449	-41,4%	3.427	-978	-28,5%
Πρωτ. δαπάνες τ.π. πλην τόκων (**)	42.253	41.911	-0,8%	43.074	-1.163	-2,7%
Δαπάνες άμυνας, ανάληψης χρεών κλπ	2.864	1.446	-49,5%	1.440	6	0,4%
Δαπάνες ΠΔΕ	6.288	5.950	-5,4%	6.750	-800	-11,9%
Πρωτογενές αποτέλεσμα κ.π.(*)	1.521	-408	-126,8%	-1.498	1.090	-172,8%
Ισοζύγιο κ.π. (*)	-4.067	-6.616	62,7%	-7.498	882	-111,8%

Δ19: Εκτέλεση κρατικού προϋπολογισμού (Υπ.Οικ., Δεκ. 2017)

(*) Τα έσοδα προ επιστροφών φόρων δεν περιλαμβάνουν τα έσοδα αποκρτικοποιήσεων €1,27 δισ. και αντίστοιχα €106 εκατ. το 2016. Επιπλέον έχουν αφαιρεθεί για την εκτέλεση και το στόχο 2017 τα €296,16 εκατ. της εγγραφής εσόδων ΦΠΑ που αντιστοιχεί στην παραχώρηση των αεροδρομίων. Επίσης, έχουν αφαιρεθεί €345 εκατ. από ΑΝΦΑ/ΣΜΡ όπως και πληρωμή €734 εκατ. μέρος της ΤτΕ, και αντίστοιχα €375 ΑΝΦΑ/ΣΜΡ για το 2016 καθώς και το μέρος της ΤτΕ €776 εκατ. (**) Έχουν αφαιρεθεί οι δαπάνες για καταπτώσεις εγγυήσεις, ανάληψη χρέους και άμυνα και από το στόχο ώστε να συνεχίσει η συγκρισιμότητα των στοιχείων με τα προηγούμενα έτη. *** αναφέρονται τα ποσά που έθετε ως στόχο ο προϋπολογισμός 2018 ως προς την εκτέλεση του 2017 και τα οποία διαφέρουν σε σύγκριση με τα ποσά του αρχικού προϋπολογισμού του 2017 και τα ποσά που προέβλεπε το ΜΠΔΣ.

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

€368 δις.
67% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

€60 δις.
51% συνόλου**

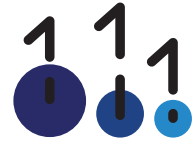
ΠΩΛΗΣΕΙΣ

€62 δις.
43% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ

€2,4 δις. **
30% συνόλου**

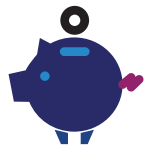
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

190.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ

€4,8 δις.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

€2,1 δις.
20% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ

€0,8 δις.
29% συνόλου****

* 20.500 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2015 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προσηθιμένης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
Τ: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

